

माहितीचा अधिकार सप्ताह

दि.05 ऑक्टोबर ते 12 ऑक्टोबर

महाराष्ट्र माहितीचा अधिकार अधिनियम, 2005
(2005 चा अधिनियम क्र.22) दि.15 जून 2005

दि.15 जून 2005 पासून अंमलात आलेली कलमे :

कलम 4 चे पोट कलम (1)
कलम 5 ची पोट कलमे (1) व (2)
कलमे 12, 13, 15, 16, 24, 27 आणि 28

माहिती अधिकार कायद्याची महत्त्वाची उद्दिष्टे

पारदर्शकता आणि जबाबदारी :

या कायद्यामुळे सार्वजनिक प्राधिकरणांच्या कामकाजात पारदर्शकता येते आणि शासनावर जबाबदारी निश्चित होते. नागरिकांना माहिती मिळाल्याने प्रशासकीय यंत्रणा अधिक कार्यक्षम बनतात.

भ्रष्टाचारावर नियंत्रण :

सरकारी यंत्रणा कशा काम करतात, हे नागरिकांना कळल्यामुळे भ्रष्टाचाराला आळा बसतो आणि फसवणूक नियंत्रित करता येते.

नागरिकांचे सक्षमीकरण :

नागरिकांना माहितीचा अधिकार दिल्याने ते सार्वजनिक प्राधिकरणांवर प्रश्न विचारू शकतात, ज्यामुळे लोकशाही प्रक्रिया अधिक प्रभावी होते.

सार्वजनिक कामांची माहिती :

शासकीय कामकाजाची पद्धत, योजनांची अंमलबजावणी आणि त्यातील टप्पे यांची माहिती नागरिकांना मिळते, ज्यामुळे ते या कामांमध्ये सक्रिय भूमिका घेऊ शकतात.

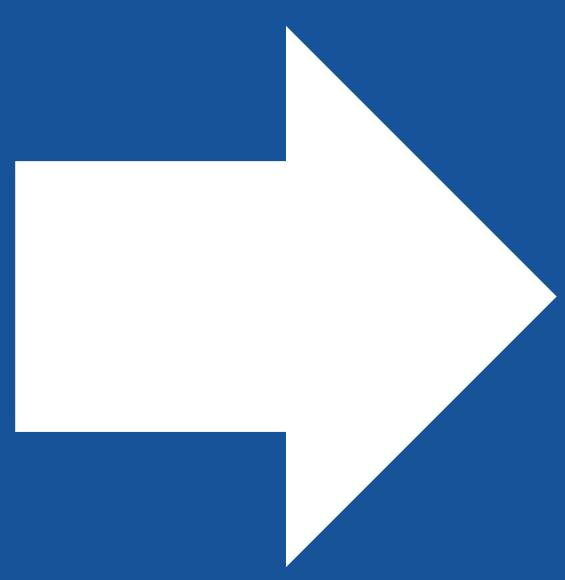
लोकशाहीची प्रक्रिया सक्षम करणे :

जनतेला माहिती मिळाल्याने ती लोकशाही प्रक्रियेत सक्रियपणे सहभागी होऊ शकते आणि आपल्या हक्कांसाठी आवाज उठवू शकते.

कलम 4(1)(ख) नुसार सार्वजनिक प्राधिकरणांनी स्वयंप्रेरणेने करावयाची कार्यवाही :

मा.सर्वोच्च न्यायालयामधील मुळ याचिका (सिव्हील) क्र.990/2021, दिनांक 17 ऑगस्ट 2023 चे आदेश तसेच सामान्य प्रशासन विभाग, परिपत्रक क्र.रामाआ 2019/प्र.क्र.18/सहा, दिनांक 16.02.2023 अन्वये माहितीचा अधिकार अधिनियम 2005 मधील कलम 4 च्या अंमलबजावणीबाबत सूचित करण्यात आले आहे. त्यानुसार प्रत्येक शासकीय व निमशासकीय कार्यालयामधील स्वयंप्रेरणेने घोषित करावयाची माहिती, माहितीचा अधिकार अधिनियम, 2005 मधील कलम 4 अनुसार 17 मुद्यांची माहिती वेळोवेळी (दरवर्षी 1 जानेवारी व 1 जुलै) अद्ययावत करण्यात यावी तसेच कलम 4 व्यतिरिक्त कार्यालयातील स्वयंप्रेरणेने प्रदर्शित करणे आवश्यक असलेली सर्व माहिती कार्यालयाच्या अधिकृत संगणक संकेतस्थळावर वेळोवेळी प्रदर्शित करण्यात यावी.

अधिनियमांतील
महत्त्वाची
कलमे

कलम 3 - या अधिनियमाच्या तरतुदींना अधीन राहून सर्व नागरिकांना माहितीचा अधिकार असेल
कलम 4- सार्वजनिक प्राधिकरणांवरील आबंधने
कलम 5- जन माहिती अधिकाऱ्यांना पदनिर्देशित करणे
कलम 6 (1) माहिती मिळविण्याकरिता विनंती करणे
कलम 8- माहिती प्रकट करण्याबाबत
कलम 11 - त्रयस्थ पक्षाची माहिती
कलम 18- माहिती आयोगांचे अधिकार व कार्ये (तक्रार)
कलम 19 (1) प्रथम अपील
कलम 19(3) द्वितीय अपील
कलम 20 - शास्ती
कलम 25- संनियंत्रण करणे व अहवाल देणे
कलम 26-समुचित शासनाने कार्यक्रम तयार करणे
कलम 27 (1) अधिसूचनेद्वारे नियम करण्याचा अधिकार

महाराष्ट्र राज्य माहिती आयोग